

Kirje

4.11.2024

VN/22876/2024
VN/22876/2024-STM-9

STM:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää sisäministeriötä tilaisuudesta lausua ulkomaalaislain muuttamista koskevasta ehdotuksesta ja toteaa seuraavaa.

Keskeiset ehdotukset

Luonnoksessa ehdotetaan, että tilapäistä suojelua saavan henkilön oleskeluluvan voimassaoloaika määräytyisi suoraan lain nojalla kulloinkin voimassa olevan valtioneuvoston tilapäistä suojelua koskevan päätöksen voimassaolon mukaisesti. Oleskelulupien osoitukseksi annettujen oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuisi suoraan lain nojalla oleskeluluvan koko voimassaolon ajan.

Lisäksi luonnoksessa ehdotetaan, että tilapäisen suojelun kolmen vuoden enimmäiskestosta luovutaisiin, mutta oleskeluluvat jatkuvat tilapäisinä myös kolmen vuoden jälkeen. Myös oleskelulupa, joka myönnetään ulkomaalaislain 89 §:n mukaista poissulkemislausekkeita sovellettaessa, jatkuisi tilapäisenä kolmen vuoden jälkeen.

Oleskeluluvan voimassaolon määräytyminen suoraan lain nojalla valtioneuvoston tilapäistä suojelua koskevan päätöksen voimassaolon mukaisesti ja oleskelulupien jatkuminen tilapäisinä

Luonnoksen vaikutusarvio-osuudessa on lyhyesti kuvattu vaikutuksia hyvinvointialueiden palveluiden osalta sekä etuuksien ja toimeentulotuen kannalta ja todettu ne vähäisiksi. Muutosten vaikutukset on arvioitu oikeasuuntaisesti, mutta sosiaali- ja terveysministeriöllä esittää tältä osin eräitä täsmennyksiä (s.13 - 14).

Oikeus asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin syntyy tilapäisen suojelun perusteella oleskelevälle, kun etuutta hakevan henkilön katsotaan asuvan Suomessa vakinaisesti. Asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun laissa (16/2019) edellytetään maassa oleskelun laillisuutta, mutta oleskeluluvan lajilla ei tältä osin ole merkitystä. Lain mukaan Suomeen tulevan henkilön Suomeen muuton ja maassa asumisen vakinaisuus ratkaistaan kokonaisharkinnalla henkilön hakessa jotain etuutta. Tilapäistä suojelua saavan henkilön kohdalla otetaan huomioon kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä todetut seikat. Oleskeluluvan lajilla on tässä kontekstissa yksilöiden oikeuksiin vain vähäinen vaikutus. Lisäksi työntekijällä on oikeus tiettyihin sosiaaliturvaetuuksiin työskentelyn aloittamisesta lukien, vaikka hänen ei katsottaisi vielä asuvan Suomessa vakinaisesti. Työmarkkinatukeen ei kuitenkaan ole oikeutta henkilöllä, jolla on oikeus ansiotyöhön tilapäisen oleskeluluvan perusteella.

Siltä osin, kun ehdotetulla muutoksella estetään mahdolliset katkokset oleskeluluvan voimassaolon ja uuden luvan hakemisen välissä, on luonnoksessa esitetty kannatettavaa yksilön

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

sosiaaliturvaoikeuksien jatkuvuuden kannalta. Kuten luonnoksessa todetaan, olennaisinta tältä osin on voimassa oleva oleskeluoikeus.

Vastaavasti toimeentulotukea koskevan arvion osalta luonnoksen vaikutusarvioon esitetään seuraavat tarkennukset huomioitavaksi valmistelussa.

Laissa toimeentulotuesta (1412/1997) säädetään Suomessa oleskelevan oikeudesta toimeentulotukeen. Toimeentulotuki myönnetään Suomessa vakinaisesti oleskelevalle hakijalle tai perheelle. Oleskelun tosiasiallinen luonne on selvitettävä yksilöllisesti jokaisen hakijan kohdalla. Selvityksen tulee perustua kokonaisarvioon hakijan yksilöllisistä olosuhteista. Edellytykset saada toimeentulotukea eivät määräydy yksinomaan oleskeluluvan tai sen puuttumisen, oleskeluluvan tyyppin tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin perusteella, vaikka muun ohella näitä seikkoja voidaan ottaa huomioon, kun arvioidaan hakijan oleskelun tosiasiallista luonnetta. Mikäli hakijan tosiallista oleskelua Suomessa olisi pidettävä muuna kuin vakinaisena, olisi hakijalla, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, kuitenkin oikeus saada vähintään välttämätön toimeentulo ja huolenpito turvatuksi.

Tilapäisen suojelun päätyminen

Luonnoksessa ei ole erikseen käsitelty tilapäistä suojelua saavien oleskelulupien päättymistä yleisellä tasolla. Asiaa on arvioitu siltä osin, kun esitetään muutosta eräiden väestöryhmien oleskelulupien päättymiseksi aiemmin. Luonnoksessa esitetyn perusteella on kuitenkin ymmärrettävissä, että tilapäisen suojelun perusteella Suomessa oleskelevien henkilöiden oleskeluluvat päättyisivät kokonaisuudessaan samanaikaisesti valtioneuvoston tilapäistä suojelua koskevan päätöksen voimassaolon mukaisesti. Tällä hetkellä Suomessa oleskelee noin 46 000 henkilöä tilapäisen suojelun nojalla. Luonnoksen perusteluteksteissä on kiinnitetty huomiota useassa kohdassa tiedottamisen tärkeyteen. Myös tilapäisen suojelun päättymiseen aikanaan tulisi varautua ennakoivasti, esimerkiksi tiedottamalla kattavasti vaikutuksista henkilöiden työnteko- ja sosiaalisiin oikeuksiin sekä mahdollisesti ohjaamalla oleskeluluvan hakemiseen muilla perusteilla.

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Liisa Siika-aho

Neuvotteleva virkamies

Mira Saloheimo

Liitteet

Jakelu

SM Sisäministeriö

Tiedoksi

VN/22876/2024-STM-9

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: